

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Worsaae, J. J. A.

Titel | Title:

Runestenen i Hørning ved Skanderborg.

Udgivet år og sted | Publication time and place: [Kbh.], 1854

Fysiske størrelse | Physical extent:

S. 85-88 :

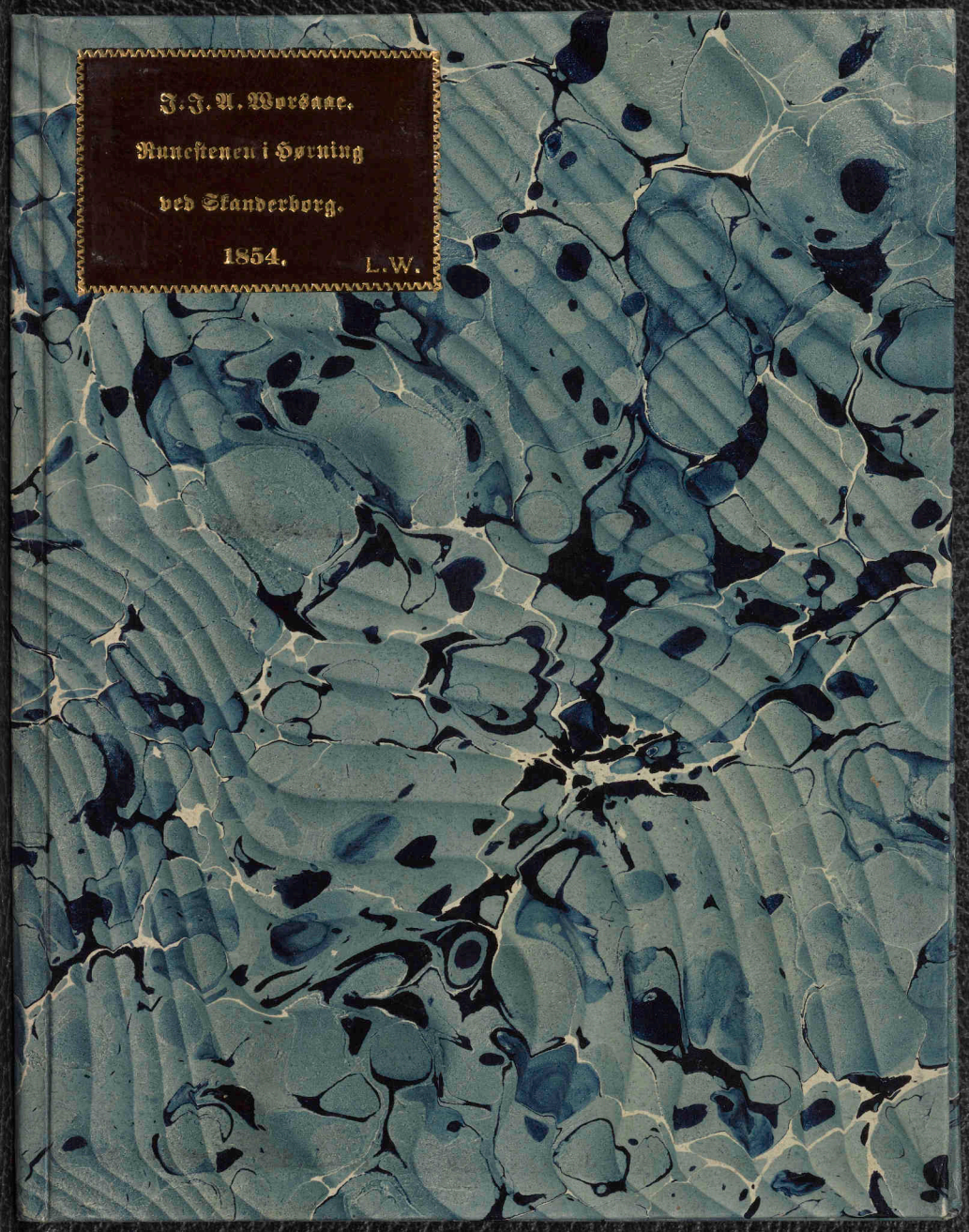
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

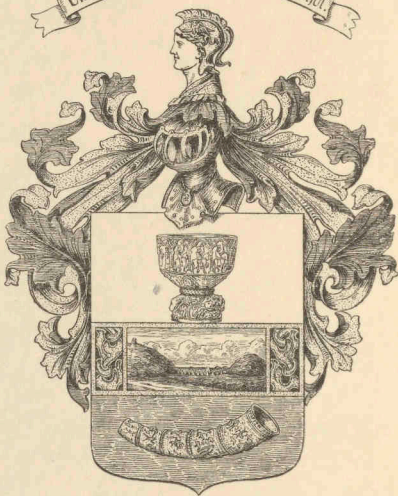

J. J. A. Worsaae.
Munestenen i Sørning
ved Slangerborg.

1854. L.W.

Uklarhed er Uvidenhedens Statheshjæl

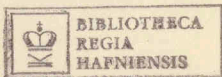

262

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130017400844

Museet og ved den saaledes anstillede Sammenligning stadig have viist sig at udfylde Huller i de tidligere derværende Rækker, ja endog at give heelt nye Oplysninger, som Oldforskeren ellers forgjæves vilde have søgt. Ligesom det desuden for et Museum er aldeles nødvendigt, at kunne fremvise store Rækker, selv af de almindeligst forekommende Gjenstande, for tilfulde at godtgjøre, at disse Fund ikke ere enkeltstaaende eller tilfældige, men i den Grad hyppige og eiendommelige, at de virkelig begrunde sikre Resultater for Historien, saaledes er det meget ofte ikke alene Oldsagerne selv, men ogsaa deres Fundsted og de nærmere Omstændigheder ved Fundet, som for Oldtidsvidenskaben kunne yde nyt og mærkeligt Udbytte.

Paa lignende Maade forholder det sig med de i Danmark og det øvrige Norden adspredte Runestene. Det er en Kjendsgjerning, at Runeskrifterne i Reglen ikkun berette, at den og den Mand reiste Stenen til Ære for den og den Broder, Fader eller Ven. Saare sjelden give de nye historiske Oplysninger; ja det er endog ganske undtagelsesviis, at de i Runeskrifterne ommeldte Navne findes optegnede i de historiske Kildeskrifter. Mange kunne derfor heller ikke ret forklare sig Aarsagen til, at disse Runestene eftersøges med saamegen Iver, og at det tillægges stor Betydning, naar en hidtil ukjendt Runesteen bliver funden, eller en Løse for tabt anseet Runeskrift atter bliver fremdraget for Lyset.

Men Runeskrifterne frembyde i Virkeligheden langt større Interesse for os, end den, de vilde have, selv naar de meddeelte os Folkensavne, der allerede fra Historien af ere velbekjendte. Thi Runeskrifterne ere de ældste danske Sproglevninger, og uden dem vilde vi ikke være istand til med Sikkerhed at kunne sige, hvorledes den gamle "danske Lunge" taltes i vort Fædreland i det niende, tiende og elvte Aarhundrede paa en Tid, da Danmark var i sin største Vælde. Det gaaer med den enkelte simple Indskrift paa en Runesteen, som med en almindelig Oldsag. I og for sig synes den ikke at have noget Værd for Videnskaben, men sammenholdt med andre lignende giver den paa eengang ligesaa mærkelige, som overrassende Oplysninger. Naar alle Runeskrifter i Danmark, Norge, Sverige og tilmed i de Lande udenfor Norden, hvor Nordboerne i Oldtiden havde opkastet sig til Herrer, ere tilbørlig undersøgte og sammenlignede, vil man sikkert heri have

et meget vigtigt Hjælpemiddel til at oplyse de forskjellige Hoveddialekter af den i Oldtiden over hele Norden udbredte "danske Tunge." Med Hensyn hertil er det navnlig af Bigtighed at angive Runestrifternes Findested, og det er tilvisse høist mærkeligt, at det sydligste Findested for vore gammeldanske Runestene er Kograven ved Danevirke, hvor netop fra Arilds Tid det danske Sprog og den danske Nationalitets Sydgrense har været.

De senere Aar have forholdsviis været rige paa Opdagelser af Runestifter, som enten forhen have været bestrevne, men senere sporløst forsvundne fra deres tidligere kjendte Pladser, eller som ogsaa indtil nu have været ganske ubekjendte for Videnskaben. Navnlig ere de fleste Opdagelser skete i Jylland, paa Strøget fra Horsens af over Aarhus og Randers til Skive.

Men blandt disse nysopbagede Runestene er den her afbildede Hørning Steen een af de mærkeligste. Naar vi istedetfor Runerne sætte latinske Bogstaver, er Indskriften: "tuki: smithr: rith: stin. est: thurgisl: guthmutar: sun: es. hanum: gaf: guth: uk: frialsi." o: paa nu brugeligt Dansk: "Tøse Smed reiste (?) Stenen for Thorgisl Gudmundsen, som gav ham Gud og Frelse," det vil sige, som christede ham og frelste ham fra Syndens Død. Stenen er altsaa reist af en forhenværende Hedning af en levende Taknemmeligheds-

følelse mod den Mand, der døbte ham, eller der, som Stenen saa simpelt og smukt udtrykker det, "gav ham Gud og Frelse." Der kan selvfølgelig ikke være nogen Tvivl om, at denne Runeskrift er mindst 8-900 Aar gammel fra Overgangstiden mellem Hedenstabet og Christendommen. I denne Henseende slutter Indskriften sig paa en Maade til Runeskriften paa Glavendrupstenen i Thyen, i hvilken den hedenske Gud Thor paaafalbes med Ordene: "Thor vie (eller hellige) disse Runer." Det har nemlig tidligere oftere været paaftaaet, at Runerne først vare komne i Brug efter Christendommens Indførelse i Norden. Men her have vi nu altsaa: i Glavendrupstenen en Steen fra den reent hedenske Tid, og i Høringstenen en Steen fra den halv hedenske og halv christelige Tid, og begge med klare og tydelige Runeskrifter.

Høringstenen blev for et Par Aar siden opdaget af Gaardmand Jens Mortensen, Udflytter fra Høring mellem Skanderborg og Aarhus, ved at optage Steen paa hans Mark, ikke langt fra Bering Bro, ved Landeveien fra Høring til Aarhus. Med Hinderens velvillige Samtykke blev Stenen derefter af Sognepræsten, Hr. Provst Schinnerup, besørget indflyttet i Høring Kirkes Vaabenhuus, hvor den for Fremtiden vil blive sikkert bevaret. Den er omtrent tre Alen høi, og har sandsynligviis oprindelig staaet som en Bautasteen ved den christne Lærer Thorgisl Gudmundsens Grav.

S. S. A. Worsaae.

